

Història de les mans

Exposició itinerant
2022-24

Museu d'Art
de Cerdanyola
19.01.24 - 10.03.24

Antoni Muntadas, *Gestes* [detall], 2003
© Muntadas, VEGAP, Barcelona, 2022

diba.cat/oda/historiadelesmans

#HistòriaDeLesMans

«Història de les mans» és una exposició itinerant organitzada pel Programa d'Arts Visuals de la Diputació de Barcelona, amb la col·laboració del Museu Nacional d'Art de Catalunya (MNAC) i els municipis que l'acullen.

Colita, *Trabajo en casa (B)*, 1977 (tiratge 1980), Museu Nacional d'Art de Catalunya, dipòsit de la Generalitat de Catalunya. Col·lecció Nacional de Fotografia, 2015. Fotografia: Museu Nacional d'Art de Catalunya, Barcelona, 2022 © Colita

Pasqual Ortoneda, *Sant Antoni Abat enterrant Sant Pau Ermità*, 1437-1438. Museu Nacional d'Art de Catalunya, adquisició, 1958. © Museu Nacional d'Art de Catalunya, Barcelona, 2022

Al Programa d'Arts Visuals de la Diputació de Barcelona, més enllà de donar suport a les polítiques locals d'art contemporani de la nostra demarcació, i al Museu Nacional d'Art de Catalunya, més enllà de col·leccionar, estudiar conservar i exhibir els seus fons, tenim per missió connectar la ciutadania amb l'art per facilitar l'accés i la generació d'idees, la creativitat, l'educació i el coneixement. Amb «Història de les mans» volem compartir aquests objectius amb els ajuntaments que participen en la itinerància i els visitants de l'exposició.

«Història de les mans» planteja un diàleg entre obres d'artistes contemporanis i obres de la col·lecció del MNAC. La comissària, Alexandra Laudo, articula el diàleg en nou àmbits temàtics —Les mans, l'autoritat, el poder; Les mans, la lecto-escritura, la història; Les mans, el control, la determinació; Les mans, el treball, les cures; Les mans, els diners, el valor; Les mans, els pits, el martiri; Les mans, la medicina, el cos malalt; Les mans, el disseny, el pecat i Les mans, els inicis, els finals— i proposa una selecció de vint-i-cinc obres dels artistes Antoni Abad, Isabel Banal, Isabel Barrios, Damia Campeny, Colita, Mirari Echávarri, Raquel Frieria, Camille Henrot, Fermín Jiménez Landa, Claudi Lorenzale, Mestre de Cinctorres, Joan Morey, Antoni Muntadas, Levi Orta,

Isabel Banal
Acabar i començar
[detall]
2020-21

Pasqual Ortoneda i María Sánchez, així com també obres anònimes dels segles XIII, XV, XVI i XVIII i monedes del segle XX.

Amb la voluntat d'oferir recursos als visitants per contextualitzar i aprofundir en les temàtiques i els plantejaments de l'exposició, «Història de les mans» també ofereix un servei educatiu, activitats vinculades, un espai de documentació i un catàleg.

L'exposició també disposa de diferents serveis d'accessibilitat: textos en Braille, amb macrocaràcters i de lectura fàcil, interpretació en llengua de signes i serveis educatius adaptats.

I, per enriquir aquest diàleg entre obres d'artistes contemporanis i obres de la col·lecció del MNAC, «Història de les mans» convida els municipis participants en la itinerància a incorporar obres locals.

*Programa d'Arts Visuals
de la Diputació de Barcelona*

Anònim, *Santa Llúcia*, entre 1500-1540. Museu Nacional d'Art de Catalunya, llegat de José Antonio Bertrand Mata, 1970; ingrés, 1981. © Museu Nacional d'Art de Catalunya, Barcelona, 2022

En l'origen de la història de la humanitat hi són les mans. Unes mans que es distancien del terra i que s'alliberen de la necessitat biomecànica d'avançar tocant el sòl, de sostenir un pes propi, fins aleshores repartit entre quatre extremitats.

En l'origen de la història de l'art europeu també hi són les mans. Moltes mans humanes, probablement de dones, siluetades a la paret d'una cova cantàbrica, una de les quals, amb 37.300 anys d'antiguitat, constitueix una de les pintures rupestres més antigues d'Europa.

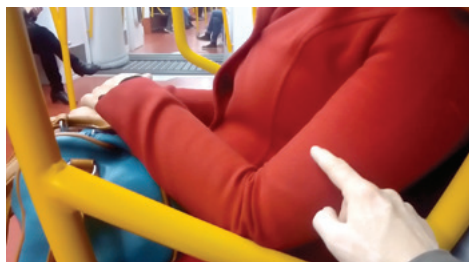
L'exposició «Història de les mans» revisa alguns aspectes destacats de la història cultural de les mans i de la nostra relació tàctil amb el món, a partir d'un diàleg entre obres d'art contemporani d'artistes actuals i una selecció de peces del romànic, el gòtic, el Renaixement, el barroc i l'art modern procedents de la col·lecció del Museu Nacional d'Art de Catalunya. Les obres reunides ens conviden a pensar sobre les formes de comunicació, producció, relació i coneixement que al llarg dels temps s'han articulats a través de les mans i del contacte. L'exposició també dedica atenció a la progressiva evolució, en temps recents, cap a una cultura digital en què la manualitat conviu amb formes

Anònim. Catalunya-Aragó. Taller de la Ribagorça, *Frontal d'altar de Sant Climent de Taüll*, segona meitat del segle XIII. Museu Nacional d'Art de Catalunya, adquisició de la col·lecció Plandiura, 1932. © Museu Nacional d'Art de Catalunya, Barcelona, 2022

de relació fonamentades en el contacte dactilar i en la mediació de dispositius i pantalles tàctils, les quals mitiguen i transformen la nostra relació física amb els objectes, les persones i altres elements del nostre entorn.

Paradoxalment, «Història de les mans» revisa la funció de les mans i el valor del tacte en la cultura occidental, però ho fa a través de manifestacions que no podem tocar: obres d'art que ens està permès veure des d'una certa distància i que en alguns casos també podem escoltar, però que no podem conèixer ni sentir a través del tacte. Tot i que les mans estan, doblement, en l'origen de la creació artística —com a tema de representació i, alhora, com a element que executa aquesta manifestació—, l'art és quasi per antonomàsia el reialme de la imatge i la visió. D'acord amb aquesta lògica i amb

María Sánchez *Metro* [frames] 2016-17

la seva funció de preservar el patrimoni cultural (és a dir, tot el que en certa manera ens defineix com a humanitat i ens pertany a tots), els museus d'art i, en general, totes les institucions museístiques han esdevingut llocs on es prioritza la vista per damunt de qualsevol altre sentit, s'imposa la distància respecte als objectes observats i se'n prohibeix el tacte.

Tocar, a més d'aportar-nos informació sobre la textura, el pes, la temperatura i la consistència del que toquem, ens proporciona la intensitat i la intimitat d'una trobada física, i ens ofereix fins i tot la possibilitat d'establir una mena de contacte diferit amb tots aquells qui, abans que nosaltres, han tocat prèviament el que nosaltres toquem ara, eludint il·lusòriament la irreversibilitat de la

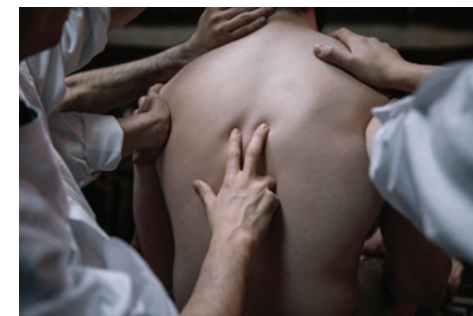

Raquel Frieria *One Year Women's Performance* [detall] 2015-16

mort, del temps i l'espai. Al llarg de la nostra existència, constantment palpem pells, objectes i superfícies que han estat tocats ja abans, molts dels quals probablement seguiran sent tocats per altres mans, tant familiars com desconegudes. Des d'aquesta perspectiva, podem pensar en les mans i en el tacte com quelcom que, a través de les pells acariciades, a través de les superfícies que s'han tocat i palpat, uneix la humanitat al llarg dels temps i en la distància dels espais.

El tacte és una forma de reciprocitat, ja que tocar equival sempre a ser tocat. Aquesta és potser l'essència profunda del que significa ser un cos sensible en l'espai, de transitar-hi tocant les pells d'altres cossos i les superfícies dels objectes i dels llocs. Tocar és deixar una part de nosaltres en la superfície del món i dels altres, i també és, alhora, canviar, mutar, ésser transformat en aquest contacte que ens altera la individualitat i ens permet ser, momentàniament, una singularitat plural.

Alexandra Laudo [Heroínas de la Cultura]

Joan Morey *COS SOCIAL. Lliçó d'anatomia* [detall] 2017
© Joan Morey 2017. Cortesia de l'artista

SERVEI EDUCATIU

A càrrec d'Àgora Serveis Culturals

Per a grups escolars

- Resseguint els dies amb la punta dels dits

Visita dinamitzada per a grups de primària
Durada: 1 h 30 min

- Tocar el món. De la pell a la pantalla

Visita dinamitzada per a grups de secundària (1r i 2n d'ESO)
Durada: 1 h i 30 min

- Disseccionar el cos, reconèixer els límits

Visita dialogada per a grups de secundària (3r i 4t d'ESO), batxillerat i CF
Durada: 1 h i 30 min

Per a grups de persones amb Alzheimer

(amb cuidadors i/o familiars)

- Habitar les mans

Visita dinamitzada
Durada: 1 h (flexible)

Per a grups familiars

- Una mà d'històries

Visita dinamitzada per a famílies amb nens/es a partir de 5 anys (preferiblement)
Durada: 1 h i 30 min
Diumenge 21 de gener, a les 12 h

Per a públic adult

- Mirades tàctils. Una aproximació al passat i al present a través de les mans

Visita comentada (a partir de 16 anys)
Durada: 1 h
Diumenge 18 de febrer, a les 12 h

 Visita comentada inclusiva, amb servei d'interpretació en llengua de signes

Durada: 1 h
Data: per concretar

ACTIVITAT VINCULADA

Taller de frottage

- A càrrec de Marc Larré, artista

Per a públic familiar
Durada: 2 h
Diumenge 10 de març, a les 12 h

MESURES MENORS

- *Mesures menors* (1994-22), d'Antoni Abad, forma part d'«Història de les mans», però no es mostra al Museu d'Art de Cerdanyola com les altres, sinó que anirà apareixent en alguns programes de TV Sabadell Vallès

OBRA CONVIDADA

- El Museu d'Art de Cerdanyola ha convidat una peça de la seva col·lecció: un dibuix de l'alfabet dactilològic de Marian Espinal i Josep de Togores de l'any 1920

INAUGURACIÓ I PRESENTACIÓ DE L'EXPOSICIÓ

- Presentació a càrrec d'Alexandra Laudo, comissària de l'exposició

Divendres 19 de gener, a les 19 h

LES VISITES DEL SERVEI EDUCATIU, LES ACTIVITATS VINCULADES I ELS SERVEIS D'ACCESSIBILITAT SÓN GRATUÏTS

Places limitades

Informació i reserves trucant al telèfon 935 914 130 o bé enviant un correu electrònic a mac@cerdanyola.cat

ACCESSIBILITAT

- Documents en Braille, macrocaràcters, lectura fàcil i guies d'anticipació de la visita per a persones amb TEA (Trastorn de l'Espectre de l'Autisme)
- Visites amb intèrpret en llengua de signes (amb concertació prèvia)
- Visites adaptades

Antoni Abad, Isabel Banal, Isabel Barrios,
Damià Campeny, Colita, Mirari Echávarri,
Raquel Friera, Camille Henrot, Fermín Jiménez
Landa, Claudi Lorenzale, Mestre de Cinctorres,
Joan Morey, Antoni Muntadas, Levi Orta,
Pasqual Ortoneda, María Sánchez, obres
anònimes dels segles XIII, XV, XVI i XVIII
i una selecció de monedes del segle XX
del Gabinet Numismàtic de Catalunya

A cura d'Alexandra Laudo

Museu d'Art de Cerdanyola

Del 19 de gener al 10 de març de 2024

De dimarts a dissabte, de 17 h a 20 h;
diumenges i festius, d'11 h a 14 h;
dilluns, tancat

Sant Martí, 88
08290 Cerdanyola del Vallès
935 914 130
mac@cerdanyola.cat
www.cerdanyola.cat/mac

IG: maccerdanyola

**Diputació
Barcelona**

Àrea de Cultura

Oficina de Difusió Artística (ODA)
Comte d'Urgell, 187
Edifici del Rellotge, 1a planta
08036 Barcelona
Tel. 934 022 978

oda.artsvisuals@diba.cat
www.diba.cat/oda/arts_visuals
@ArtsVisualsODA
#HistòriaDeLesMans